

GHID SRDSE

Instituții implicate: GIZ, MDRC, IDIS „Viitorul”

Ghid practic de elaborare a strategiilor raionale de dezvoltare socio-economică

STRUCTURA

INTRODUCERE

CAPITOLUL I. RAIONUL – CADRUL PENTRU PLANIFICAREA STRATEGICĂ

CAPITOLUL II. PLANIFICAREA STRATEGICĂ ȘI ELEMENTELE ACESTEIA

CAPITOLUL III. ETAPELE PLANIFICĂRII STRATEGICE

CAPITOLUL IV. PROGRAME ȘI PROIECTE PRIORITARE ALE DEZVOLTĂRII
RAIONULUI

ANEXA 1. PARTICULARITĂȚILE ELABORĂRII STRATEGIEI RAIONALE PRIVIND
DEZVOLTAREA SERVICIULUI DE APĂ ȘI CANALIZARE

ANEXA 2. PARTICULARITĂȚILE ELABORĂRII STRATEGIEI RAIONALE PRIVIND
DEZVOLTAREA SERVICIULUI DE MANAGEMENT AL DEȘEURILOR

ANEXA 3. PARTICULARITĂȚILE ELABORĂRII STRATEGIEI RAIONALE PRIVIND
IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DE EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

GLOSAR DE TERMENI

BIBLIOGRAFIE

Planificarea strategică este un proces sistematic prin care raionul poate crea o imagine proprie a viitorului și elaborează pașii corespunzători, în funcție de resursele locale disponibile, pentru a realiza acel viitor.

Din aceste considerente, planificarea reprezintă înainte de toate un proces de învățare, de cercetare.

Rezultatul final reprezintă **“o fotografie ori o imagine a viitorului pe care dorim să-l creăm”**.

CAPITOLUL I. RAIONUL – CADRUL PENTRU PLANIFICAREA STRATEGICĂ

Dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoile prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi..

Dezvoltarea economică și socială raională reprezintă un proces participativ în care membrii comunității (raionului) colaborează pentru a stimula activitățile economice și sociale, care oferă locuri de muncă decente și îmbunătățesc calitatea vieții tuturor, inclusiv a celor săraci și marginalizați.

Dezvoltarea economică și socială raională trebuie să respecte următoarele *principii* de care trebuie să ținem cont la elaborarea strategiilor de dezvoltare:

- **integrare**
- **participare și parteneriat**
- **incluziune economică și socială**
- **șanse egale.**

Cadrul legal și de politici cu privire la planificarea strategică

A. Cum se raportează strategia ce urmează a fi elaborată la alte documente de planificare publică?

Planul strategic se elaborează și se realizează în cadrul **mecanismului parteneriatului strategic**

B. Care sunt normele și regulile în vigoare (cadrul juridic) de care trebuie să se țină cont la elaborarea strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului?

- Hotărârea Guvernului nr.33 din 11 ianuarie 2007 cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici;
- Legea nr.317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale;
- Legea nr.847-XIII din 24.05.1996 privind sistemul bugetar și procesul bugetar;
- Hotărârea Guvernului nr. 176 din 22.03.2011 cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de dezvoltare strategică ale autorităților APC;
- Ghidul metodologic cu privire la procesul decizional, elaborat de Cancelaria de Stat;
- Setul metodologic unic privind elaborarea bugetului.

Important: La elaborarea strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului se va ține cont și se vor face referiri la alte strategii și programe de nivel ierarhic superior din punct de vedere geografic sau al nivelului de decizie, aflate în desfășurare sau deja realizate, pentru asigurarea continuității și evitarea suprapunerilor de obiective, acțiuni și costuri.

Raionul în calitate de obiect al planificării strategice

Conform *Legii nr. 764-XV din 27.12.2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova*, organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova se efectuează pe două niveluri: satele (comunele) și orașele (municipiile) constituie nivelul întâi, raioanele constituie nivelul al doilea.

Raionul este o unitate administrativ-teritorială alcătuită din sate (comune) și orașe, unite prin teritoriu, relații economice și social-culturale.

Funcție de poziția geografică, raioanele intră în componența regiunilor de dezvoltare.

Care sunt structurile responsabile pentru elaborarea SDSE?

Responsabilitatea primară pentru elaborarea strategiei raionale de dezvoltare economică și socială o au autoritățile APL de nivelul doi.

Președintele raionului - autoritatea publică executivă a consiliului raional, emite dispoziția cu privire la inițierea procesului de elaborare a strategiei raionale de dezvoltare economică și socială și formarea, în acest scop, a grupului de lucru care va fi implicat nemijlocit în activitățile de elaborare a strategiei.

Președintele raionului, prin intermediul *Aparatului Președintelului raionului*, asigură elaborarea SDSE. Proiectul SDSE este apoi prezentat pentru aprobare Consiliului raional.

Strategia de dezvoltare economică și socială a raionului este un document important nu numai pentru autoritățile publice raionale, dar și pentru articularea dorințelor comunităților locale de nivelul întâi. **Autoritățile APL de nivelul I** sunt responsabile de SDSE a raionului în partea și în măsura în care UAT de nivelul I sunt parte componentă a raionului și sunt vizate în strategia raională.

În procesul de elaborare a strategiei raionale de dezvoltare economică și socială pot fi consultate și structurile care dețin competențe în domeniul **dezvoltării regionale și a promovării strategiilor de dezvoltare regională.**

Cooptarea actorilor locali pe parcursul acestui demers se realizează în mai multe forme:

- Consultarea publicului prin instrumente sociologice (chestionare și interviuri);
- Consultarea unităților administrativ – teritoriale componente ale raionului;
- Dezbaterea publică a priorităților identificate;
- Implicarea autorităților locale în dezbaterile privind capacitatea administrativă a raionului și localităților componente;
- Consultarea mediului de afaceri pentru identificarea politicilor locale de sprijin pentru dezvoltarea antreprenoriatului și atragerea investițiilor;
- Consultarea autorităților administrațiilor publice locale pentru identificarea propriilor priorități de dezvoltare;
- Consultarea asociațiilor de tip ONG prin participarea la consultările privind prioritățile raionului;
- Consultarea mediului privat prin participarea la consultările de tip calitativ pentru stabilirea priorităților economice și măsurilor de stimulare a antreprenorialului.

Capitolul II. Planificarea strategică: caracteristicile, metodele și elementele acesteia

Scopul procesului de planificare strategică la nivel de raion este asigurarea și consolidarea legăturii dintre planificarea politicilor publice și elaborarea bugetului, precum și creșterea eficienței cheltuielilor publice la nivelul UAT de nivelul II.

Planificarea strategică la nivel de raion reprezintă un proces sistematic, prin care APL de nivelul II își stabilește prioritățile de dezvoltare care sunt esențiale pentru îndeplinirea misiunii ei, în acord cu evoluția mediului în care aceasta își desfășoară activitatea.

Planificarea strategică este un **proces ciclic**, care constă în:

- identificarea și formularea scopurilor și obiectivelor în manieră SMART;
- stabilirea etapelor necesare atingerii obiectivelor fixate, inclusiv finanțarea;
- implementarea activităților prevăzute în cadrul etapelor stabilite;
- evaluarea rezultatelor, pe baza unui sistem de autocontrol și monitorizare;
- decizia de a relua ciclul de planificare (programare).

În urma planificării strategice se pot lua decizii cu privire la următoarele aspecte:

Ce trebuie făcut?

Când trebuie făcut?

Cum trebuie făcut?

Cine trebuie să facă?

Cu ce resurse trebuie făcut?

Institutul pentru
Dezvoltare și Inițative
Sociale (DIS) „Viitorul”
www.viitorul.org

În funcție de autorul demersului de planificare există:

- planificare de sus în jos
- planificare de jos în sus
- planificare iterativă sau mixtă.

Planificare iterativă reprezintă procesul care implică formularea obiectivelor atât prin *planificarea de sus în jos*, cât și prin *planificarea de jos în sus*.

Este un proces care implică cooperare și coordonare.

La elaborarea strategiei raionale de dezvoltare economică și socială pot fi implicați:

- **experți interni**
- **experți externi.**

Strategia raională de dezvoltare reprezintă un document sub formă de plan realizat la nivel de raion prin care sunt stabilite prioritățile de dezvoltare economică și socială a raionului, prevăzute acțiunile pentru îndeplinirea lor și alocate resurse.

De regulă, o strategie de dezvoltare conține următoarele
elemente:

Viziunea

Misiunea

Scopul

Obiectivele

Programele

Proiectele prioritare

Planul de acțiune.

Pregătirea planificării strategice la nivel de raion

Primul pas: **obținerea angajamentului și consolidarea încrederii**

Pasul doi: **stabilirea etapelor procesului**

Pasul trei: **identificarea principalilor factori interesați**

Pasul patru: **asigurarea integrării principiilor egalității de gen și ale drepturilor omului la nivel de raion**

Pasul cinci: **sensibilizarea comunității**

CAPITOLUL III. ETAPELE PLANIFICĂRII STRATEGICE

Etapa 1: Pregătirea

Etapa 2: Analiza situației existente

Etapa 3: Stabilirea valorilor, viziunii și misiunii (mandatului)

Etapa 4: Identificarea, formularea și prioritizarea scopurilor și obiectivelor

Etapa 5: Elaborarea planului de acțiuni

Etapa 6: Aprobarea și implementarea Strategiilor Raionale de Dezvoltare Socio-Economică (SRDSE)

Etapa 7: Monitorizarea și evaluarea

Etapa 8: Revizuirea SRDSE prin prisma performanțelor, condițiilor externe și oportunităților noi

ETAPA 1: Pregătirea

Etapa 1: Pregătirea

Constituirea Echipei de Planificare strategică

Liderul – rolul de conducere, de obicei, și-l asumă președintele raionului ori unul din vice-președinții raionului.

Participanții - în procesul de planificare strategică este necesar, în mod obligatoriu, să fie implicați:

- **Facilitator** - persoana care înțelege tema și are experiență în procesul de facilitare.
- **Secretariat** - rezultatele exercițiului de planificare strategică trebuie să se bazeze în permanență pe documente, astfel că secretariatul trebuie să includă persoane cu bune abilități de organizare și redactare.
- **Responsabilii de departamente**, sectoare, arii de activitate din cadrul Consiliului Raional.
- **Reprezentanții mediului de afaceri** (asociațiile oamenilor de afaceri, businessul mic și mijlociu din raion, etc.).
- **Reprezentanții societății civile** (ONG-uri, sindicate, confesiuni religioase, etc.).

Etapa 2: Analiza situației existente

2.1. Analiza socio-economică

- Grupul de lucru N1. Dezvoltare economică și atragerea investițiilor;
- Grupul de lucru N2. Dezvoltarea infrastructurii și protecția mediului;
- Grupul de lucru N3. Dezvoltare socială și protecție grupurilor vulnerabile;
- Grupul de lucru N4. Cultură, turism și creșterea vizibilității raionului.
  - **Analiza de clusterizare la nivel raion**

2.2. Analiza actorilor interni și externi

- Actorii sociali influențează direct ori indirect performanțele raionului (organizațiile guvernamentale ori neguvernamentale).
- Evident, așteptările, criteriile de influență, de apreciere, de susținere, diferă de la un actor la altul și depinde de mai mulți factori.

2.3. Analiza SWOT

Etapa 3: Stabilirea valorilor, viziunii și misiunii (mandatului)

Valorile reflectă felul în care acționează oamenii, cum își organizează treburile și starea vieții lor, comportamentul și alegerile pe care le fac, disociind un lucru important de altul prin apelul la valoarea pe care acesta o are.

În scopul evidențierii valorilor se recomandă să se răspundă la următoarele trei întrebări prin judecăți de valoare:

- **Cum ați dori să vă organizați raionul ?**
- **Cum ați dori să vă tratați actorii interni și externi?**
- **Ce prețuim noi cel mai mult (ce este mai important pentru noi?)**

Așa dar, ce este viziunea?

Viziunea este o declarație care exprimă o aspirație pentru viitor pe care raionul încearcă să o atingă.

Etapa 3: Stabilirea valorilor, viziunii și misiunii (mandatului)

Misiunea (mandatul) autorității este o prezentare scurtă a scopului, rolurilor, competențelor și responsabilităților principale. Sursele de informare sunt legile și alte acte normative, precum și documentele de politici și cele strategice. Misiunea trebuie să răspundă la întrebarea „Ce facem noi?”, „Pentru cine activăm noi (cine este beneficiarul nostru)?”, „Cum contribuim la activitatea generală a raionului?”.

Exemplu: Participanții la atelierul de planificare strategică din orașul Ialoveni au ajuns la concluzia că:

„Misiunea Administrației Publice Locale și a întregii comunități din or. Ialoveni este crearea condițiilor pentru mobilizarea tuturor resurselor existente, creșterea calității serviciilor publice și elaborarea mecanismelor de stimulare a inițiativei private întru ridicarea bunăstării cetățenilor.”

Etapa 4: Identificarea, formularea și prioritizarea scopurilor și obiectivelor

Un scop strategic reprezintă o provocare fundamentală care afectează mandatul, serviciile, clienții ori utilizatorii ei de bază, costurile, finanțarea, organizarea internă sau administrarea.

Scopul descrie o realizare generală, care este împărtășită și acceptată de toți participanții la procesul de planificare strategică.

În cazul când se selectează scopurile prioritare, echipa de planificare poate lua în considerare următoarele criterii și principii:

- ❑ Alegerea acelor scopuri care pot fi atinse în scurt timp, în cadrul raionului, și cu resurse moderate. Acest fapt ar presupune să fie conștienți că este important să se obțină rapid unele succese în îmbunătățirea vieții oamenilor.
- ❑ Alegerea acelor scopuri, care au un impact pozitiv asupra celui mai mare număr de cetățeni din raion.

Etapa 4: Identificarea, formularea și prioritizarea scopurilor și obiectivelor

- Alegerea acelor scopuri, care vor avea un impact pozitiv și asupra celor mai sărace grupuri sau asupra celor care sunt cele mai discriminate și defavorizate.
- Alegerea acelor scopuri, care abordează probleme critice/urgente care, dacă nu sunt rezolvate, pot pune în pericol sănătatea sau securitatea oamenilor.
- Alegerea acelor scopuri care, dacă vor fi atinse, vor avea un impact pozitiv (efectul bulgărelui de zăpadă) asupra realizării altor obiective.
- Alegerea acelor scopuri, care se regăsesc și în planurile de dezvoltare națională sau ale UE, deoarece în acest mod, pot fi accesate resurse alternative sau, din contra, selectarea acelor obiective ce pot fi realizate cu resurse locale.

Etapa 4: Identificarea, formularea și prioritizarea scopurilor și obiectivelor

După ce scopurile au fost ierarhizate, pentru realizarea lor va fi necesar de formulat mai multe obiective concrete. Un obiectiv adecvat formulat trebuie să îndeplinească o serie de condiții pentru ca demersul strategic să aibă finalitate. Astfel:

1. Un obiectiv descrie o stare finală.
2. Obiectivele, odată formulate, trebuie să conducă la îndeplinirea scopului, misiunii și atingerea viziunii comunității.
3. Un obiectiv trebuie să fie complet: să acopere funcțiile și operațiunile majore ale unei entități (în acest caz raionul).
4. Un obiectiv adecvat formulat este SMART.
5. Obiectivele trebuie să fie exprimate într-un limbaj clar, non tehnic, accesibil.
6. Obiectivele acoperă în mod obligatoriu aspectele cheie identificate în cursul Analizei situației prezente.

Etapa 5: Elaborarea planului de acțiuni

- ❑ După ce au fost formulate scopurile și identificate obiectivele este necesar ca pentru fiecare obiectiv să se traseze un plan de acțiuni foarte concret. Din acest punct de vedere în planul de acțiuni se vor descrie modalitățile în care se vor realiza obiectivele formulate. Planul de acțiune face conexiunea între obiective, scop și viziune.
- ❑ Planul de acțiuni sunt definite ca un set de activități/acțiuni prin care se va atinge obiectivele formulate.
- ❑ Cum trebuie să fie acțiunile:
  - Acțiunile a căror implementare se află în exclusivitate sub controlul și responsabilitatea echipei de implementare;
  - Acțiunile pentru a căror implementare există angajamentul, sprijinul sau acordul principalilor factori interesați;
  - Acțiunile care nu necesită prea multe resurse pentru a fi implementate, având rezultate pe termen scurt.

Etapa 6: Aprobarea SRDSE

Identificarea rezultatelor pe termen scurt și lung și a impactului programelor/proiectelor.

Obiectivele programelor/proiectelor reprezintă situațiile dorite care urmează să fie realizate în viitor și, prin urmare, în descrierea lor trebuie să includă rezultatele planificate, după cum urmează:

- Rezultate pe termen scurt:** rezultatele directe obținute pe termen scurt, ca urmare a procesării resurselor investite pentru realizarea programelor/proiectelor respective
- Rezultate pe termen lung:** modificările/îmbunătățirile obținute pe termen lung, ca urmare a rezultatelor directe
- Impactul:** modificările/îmbunătățirile pe termen foarte lung, ca urmare a realizării rezultatelor pe termen lung

Etapa 7: Monitorizarea și evaluarea

- ❑ **Monitorizarea** este urmărirea performanțelor ori rezultatelor unui proiect. Monitorizarea este o analiză continuă a progresului obținut pe parcursul implementării Strategiei, menită să urmărească respectarea programului implementării, să identifice cauzele necorespunderii, și să ia măsurile necesare pentru îmbunătățirea performanței operaționale.
- ❑ **Evaluarea** este compararea rezultatelor proiectelor cu anumiți indici de performanță și cu planul în totalitatea sa.
- ❑ Diferența între monitorizare și evaluare este că evaluarea nu se focusează doar pe realizarea ori nerealizarea acțiunilor, dar și pe schimbări și eficacitate, impact și sustenabilitate. Evaluarea se efectuează o dată, într-o perioadă mai lungă de timp, comparativ cu monitorizarea care poate fi realizată mai des. Evaluarea poate fi efectuată fie ca o auto-evaluare fie din exterior.

Etapa 8: Revizuirea SRDSE prin prisma performanțelor, condițiilor externe și oportunităților noi

Ca regulă revizuirea SRDSE se face din următoarele motive:

1. Circumstanțele s-au schimbat, iar obiectivele nu mai sunt adecvate;
2. Obiectivele au fost definite într-un mod nepotrivit, sunt neadecvate sau neclare;
3. Obiectivele au reflectat într-un mod neadecvat nevoile factorilor interesați;
4. Sfera obiectivelor definite nu a fost adecvată și realistă (obiectivele au fost excesiv de ambițioase în raport cu resursele existente).
5. Unele obiective au fost realizate și este necesar să se formuleze altele noi în legătură cu oportunitățile create;
6. Condițiile externe impun revizuirea planului de acțiuni;
7. Performanțele obținute necesită revizuirea scopurilor trasate.

Programe și proiecte prioritare ale dezvoltării raionului

1. Identificarea și selectarea proiectelor

A. Ce reprezintă programele și proiectele (P&P)?

Proiectul - una sau mai multe activități și o investiție de resurse pe o perioadă determinată, menite să răspundă unei nevoi reale și să conducă la realizarea unui obiectiv precis.

Programul - totalitatea acțiunilor/proiectelor propuse a fi îndeplinite pentru a ajunge la rezultatul dorit.

Un proiect are un singur scop, în timp ce programele - un număr de obiective, legate de o serie de proiecte: un program include un număr de proiecte. Proiectele - modalitatea (instrumentele) prin care este implementată strategia de dezvoltare.

Care este locul P&P în consecutivitatea elaborării SDSE:

1. Identificarea domeniilor prioritare de dezvoltare (scopurile și obiectivele strategice)
2. Determinarea acțiunilor pentru atingerea scopurilor și obiectivelor strategice (planul de acțiuni)
3. Stabilirea programelor și elaborarea proiectelor.

Programe și proiecte prioritare ale dezvoltării raionului

B. Cum sunt identificate și selectate programele și proiectele prioritare?

IDENTIFICAREA - analiza problemelor existente, a situațiilor dificile care se doresc a fi înlăturate, a nevoilor și intereselor diferitelor grupuri; identificarea acelor idei care urmează să fie dezvoltate și pe baza cărora se vor scrie proiectele.

Cum se realizează identificarea - analize, sondaje, discuții și focus-grupuri.

Cine realizează aceste activități - grupurile de lucru tematice pentru analiza socio-economică, care formulează scopurile și obiectivele strategice de dezvoltare a raionului și planul de acțiuni pentru realizarea acestora.

Identificarea proiectelor - în conformitate cu scopurile și obiectivele strategiei și cu planul de acțiuni pentru atingerea lor.

Programe și proiecte prioritare ale dezvoltării raionului

SELECTAREA – gruparea P&P în funcție de: gradul de implicare a instituțiilor responsabile; perioada necesară pentru implementare; locul pe agenda organizațiilor de implementare.

Criteriile de evaluare a viabilității proiectelor:

- (i) din punct de vedere al comunității;
- (ii) al plasării;
- (iii) comercial;
- (iv) al implementării.

Tehnica de selectare a proiectelor - utilizarea matricei de selectare a proiectelor (exemplu):

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Scopul strategic				
		S1 (dezvoltarea și perfecționarea politicilor și mecanismelor de suport pentru IMM)	S2 ...	S3 ...	S4 ...	Total puncte
1	S1:p1 Revitalizarea sectorului de cultivare a strugurilor	4	3	2	1	10
2	S1:p2 Restabilirea și dezvoltarea sectorului de creștere a fructelor	4	2	2	1	9
...	...	...	...	...	...	...

Programe și proiecte prioritare ale dezvoltării raionului

2. Formarea portofoliului de proiecte

Portofoliul de proiecte - gruparea proiectelor selectate în programe inter-conexe și sub-programe și structurarea lor după anumite criterii:

- a) **Condiționalitate** - un proiect este o condiție pentru implementarea altui/altor proiect(e);
- b) **Complementaritate** - două sau mai multe proiecte contribuie în comun la realizarea obiectivelor strategiei;
- c) **Sinergia** - două sau mai multe proiecte implementate în comun furnizează efecte suplimentare, decât în cazul în care ar fi fost implementate separat.

De ce este importantă gruparea și structurarea proiectelor - pot fi identificate proiecte suplimentare sau anumite scări/acțiuni pentru a elabora un program cuprinzător.

Tehnica de grupare a proiectelor - utilizarea matricei de scopurilor, obiectivelor, programelor și proiectelor: gruparea proiectelor în programe și în funcție de obiectivele și scopurile strategice:

Programe și proiecte prioritare ale dezvoltării raionului

Scopurile (S)	Obiectivele (O)	Programele (P)	Proiectele (p)	Nr. d/o
SCOPUL 1 (de ex., dezvoltarea și perfecționarea politicilor și mecanismelor de suport pentru IMM)	S1:O1: (îmbunătățirea calității serviciilor oferite de către business)	S1:O1:PG1: (Revitalizarea sectoarelor economiei raionului)	S1:O1:PG1:p1 (Revitalizarea sectorului de cultivare a strugurilor)	1
			S1:O1:PG1:p2 (Restabilirea și dezvoltarea sectorului de creștere a fructelor)	2
			S1:O1:PG1:p3 (Restabilirea sectorului de creștere a animalelor)	3
			S1:O1:PG1:p4 (Elaborarea unei cercetări cu privire la reabilitarea sistemului de irigare din raion)	4
		S1:O1:PG2: (Crearea infrastructurii necesare pentru instruire și consolidarea businessului în raion)	S1:O1:PG2:p1 (Dezvoltarea serviciului „Primăria electronică” ca un instrument eficient de interacțiune cu businessul la nivel local)	5
			S1:O1:PG2:p2 (Deschiderea unui Centru de servicii de marketing)	6
			S1:O1:PG2:p3 (Crearea unui incubator de business în raion)	7
	S1:O2: (Creșterea numărului de întreprinderi industriale în raion și deschiderea de noi locuri de muncă)	S1:O2:PG3: (crearea condițiilor pentru dezvoltarea întreprinderilor din sectorul IMM)	S1:O2:PG3:p1 (Construcția unei întreprinderi de procesare a fructelor și legumelor cu capacitatea de 10 mii tone în satul XXXXXXXXX)	8
SCOPUL 2	S2O1:	S2:O1:PG1: ...	S2:O1:PG1:p1 ...	9 ...

Programe și proiecte prioritare ale dezvoltării raionului

3. Elaborarea fișei proiectelor

Fișa proiectului – o detaliere a tuturor aspectelor ideii de proiect.

Fișa proiectului trebuie să includă în stil telegrafic dar foarte clar:

- obiectivele proiectului;
- formularea problemei;
- activitățile cheie ale proiectului;
- rezultatele așteptate și indicatorii de rezultat;
- grupurile țintă/beneficiarii proiectului;
- actorii implicați și cei care pot contribui la realizarea proiectului;
- costurile totale și pe activități aparte;
- condițiile și factorii de risc pentru realizarea proiectului;
- perioada de implementare și de impact;
- persoana de contact.

Programe și proiecte prioritare ale dezvoltării raionului

4. Finanțarea proiectelor

- Identificarea surselor de finanțare (paginile web cu informații privind programele de finanțare : ale donatorilor, birourilor locale din Moldova ale agențiilor internaționale de dezvoltare, altor finanțatori, etc.)
- Colectarea informațiilor referitoare la program (studierea documentației proiectului , în rând a anunțului de finanțare și a ghidului solicitantului)
- Verificarea eligibilității ideii de proiect (corespunderea obiectivelor și priorităților programului; concordanța activităților planificate cu cele finanțate; mărimea bugetului; asigurarea cofinanțării necesare)
- Parcurgerea criteriilor de evaluare /condițiilor de eligibilitate (dacă instituția este eligibilă pentru a participa în program; elementele de bază considerate, etc.)
- Elaborarea cererii de finanțare

La ce trebuie să fim atenți?

Sfaturi utile la elaborarea cererilor de finanțare (a proiectelor)

Probleme/greșeli tipice pe parcursul elaborării proiectului

Particularitățile elaborării componentei de management al deșeurilor menajere solide în cadrul SRDSE

Cadrul legal-normativ

- cca. 35 legi și peste 50 de regulamente, instrucțiuni, hotărâri de guvern

Cadrul instituțional în domeniu

- autoritatea competentă în domeniul managementului deșeurilor și utilizării durabile a resurselor
- controlul asupra procesului de gestionare a deșeurilor
- rolul autorităților publice locale

Cadrul de planificare strategică de nivel național și regional

- Strategia de gestionare a deșeurilor în RM pentru anii 2013-2027 (HG nr. 248 din 10.04.2013)
- Concepția salubrității localităților din Republica Moldova (HG nr. 486 din 02.05.2007)
- Strategiile de dezvoltare Nord, Centru și Sud pentru 2010-2016 (Prioritatea 3, Măsura 3.2)
- Programe Sectoriale pentru managementul DMS
- Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide a RD Sud

Particularitățile elaborării componentei de management al deșeurilor menajere solide în cadrul SRDSE

Recomandări pentru elaborarea componentei DMS în Strategia raionului

- Crearea Grupului Raional de Planificare Strategică (GRPS)
- Atragerea unei echipe de experți specializați în planificare strategică din rândul ONG, companiilor de consultanță și/sau APL
- Implementarea unui număr variat de metode și instrumente pentru elaborarea componentei DMS în cadrul Strategiei raionale
- Organizarea unei campanii de consultare și informare publică
- Stabilirea, în cadrul planului strategic de acțiuni, a responsabililor pentru fiecare activitate concretă
- Elaborarea portofoliului de proiecte prioritare și a fișelor de proiecte
- Identificarea unui sistem clar de monitorizare și evaluare
- Implementa principiile de regionalizare serviciului de salubritate, în strânsă legătură cu un mecanism eficient de cooperare intercomunitară la nivel de raion

Surse de finanțare pentru obiectivele propuse

- Fondul Ecologic Național
- Fondul Național de Dezvoltare Regională

Particularitățile elaborării componentei de apă și sanitație în cadrul SRDSE

Cadrul legal-normativ

- 5 legi și 2 hotărâri de guvern

Cadrul instituțional în domeniu

- rolul ministerelor, agențiilor și inspectoratelor de stat

Cadrul de planificare strategică de nivel național și regional

- Strategia de Aprovizionare cu Apă și Canalizare a localităților din RM pentru 2007-2015, aprobată prin HG nr. 662 din 13.06.2007
- proiectul noii Strategii AAS pentru 2014-2027
- Strategiile de dezvoltare a regiunilor Nord, Centru și Sud pentru 2010-2016 (Prioritatea 1, Măsură 1.1.)
- Programe Sectoriale pentru AAS

Particularitățile elaborării componentei de apă și sanitație în cadrul SRDSE

Recomandări pentru elaborarea componentei de AAS în Strategia raionului

- Crearea Grupului de Planificare în sectorul AAS
- Colectarea și evaluarea datelor privind situația reală în domeniul AAS
- Organizarea seminarelor și meselor rotunde
- Prioritizarea localităților
- Integrarea abordărilor
- Informarea și consultarea publicului

Surse de finanțare pentru obiectivele propuse

- Fondul Ecologic Național
- Fondul Național de Dezvoltare Regională
- GIZ, DDC, FISM, PNUD, BEI, BERD

Particularitățile elaborării componentei de eficienței energetice în cadrul SRDSE

Cadrul legal-normativ

- 3 legi și 5 hotărâri de guvern

Cadrul instituțional în domeniu

- rolul ministerelor și agențiilor de stat

Cadrul de planificare strategică de nivel național și regional

- Strategia energetică până în anul 2030
- Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020
- Strategiile de Dezvoltare Regională Nord, Centru și Sud
- Programe Sectoriale pentru EE a clădirilor publice

Particularitățile elaborării componentei de eficienței energetice în cadrul SRDSE

Recomandări pentru elaborarea componentei EE în Strategia raionului

- Crearea funcției de Manager Energetic
- Realizarea unei analize ample a domeniului EE
- Realizarea auditului energetic pentru cele mai importante edificii publice – proprietate a APL
- Realizarea unor ateliere de lucru
- Elaborarea portofoliului de proiecte prioritare
- Desfășurarea unei mese rotunde cu principalii actori sociali
- Stimularea elaborării Planului de Acțiuni pentru Energie Durabilă (PAED), pentru UAT de nivelul I din cadrul raionului, care au semnat Convenția Primarilor

Surse de finanțare

- Fondul pentru EE
- BERD
- Proiectul Biomasă a PNUD
- Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM)

Mulțumim pentru atenție!